

STRATEŠKI PLAN DRUŠTVA HRVATSKIH KNJIŽEVNIH PREVODILACA 2025.–2027.

I. UVOD

Unapređenje književnopravodilačke struke i skrb za poboljšanje društvenog i financijskog položaja književnih prevodilaca osnovna je briga DHKP-a, uz stalno isticanje njihova zakonski priznatog statusa autora književnog prijevoda. U tu svrhu Društvo organizira niz aktivnosti koje književno prevođenje promoviraju u javnosti kao kreativan, autorski i umjetnički rad. Takve su tradicionalne aktivnosti: godišnja izložba radova članova DHKP-a *Od izvornika do prijevoda*, koja putuje po hrvatskim narodnim knjižnicama; tribina *Litterarum translatio*, susreti *U prevodilačkom ringu* i dr. Društvo k tome savjetuje članove o ugovornim i poreznim pitanjima i nedoumicama, dodjeljuje Godišnju nagradu te Nagradu za životno djelo „Josip Tabak“, ali i predlaže svoje članove za razne nagrade drugih društava i organizacija. Kako bi se taj dio aktivnosti Društva mogao uspješno odvijati, uz Upravni odbor u Društvu djeluju povjerenstva i organizacijski odbori (Povjerenstvo za nagrade, organizacijski odbori Izložbe, Zagrebačkog prevodilačkog susreta, tribina, radionica). Od velike je važnosti djelovanje DHKP-a u međunarodnim okvirima: Ela Varošaneć Krsnik, kao predstavnik DHKP-a u CEATL-u (Europskom savezu književnopravodilačkih udruga), članica je CEATL-ove Radne skupine za autorska prava prevoditelja i Radne skupine za umjetnu inteligenciju, a vrlo je aktivna u svim CEATL-ovim inicijativama; k tome, DHKP je postao član europske mreže književnopravodilačkih rezidencija RECIT, gdje nas zastupa voditeljica DHKP-ove rezidencije, najprije Ursula Burger, a sada Vlatka Tor.

DHKP aktivno sudjeluje kao savjetnik u oblikovanju zakona i pravilnika koji se tiču prevodilaca i njihovih prava i s Ministarstvom kulture i medija te drugim državnim i javnim institucijama trajno surađuje na poboljšanju položaja književnih prevodilaca. DHKP u tu svrhu redovito ažurira prijedlog tipskog ugovora i cjenik; posljednje je takvo ažuriranje pokrenuto 2024. i zaključeno početkom 2025. godine. DHKP je otpočeo sudjelovati u relevantnim savjetovanjima pri izradi prijedloga Zakona o pravima samostalnih umjetnika i poticanju kulturnog i umjetničkog stvaralaštva, kao i Zakona o autorskom i srodnim pravima, i s tim će aktivnostima nastaviti.

Cjelokupno djelovanje Društva hrvatskih književnih prevodilaca već je 72 godine u službi kulturnog okruženja u kojemu živimo te jačanja spona s europskim i svjetskim kulturama. Svake godine stremi proširenju i poboljšanju svojih aktivnosti i rado se odaziva kao partner na projektima drugih organizacija i udruga. Naši su članovi pozvani da podučavaju na raznim studijima prevođenja, jezika, književnosti i nakladništva diljem Hrvatske, pa i u inozemstvu, i svojim individualnim profesionalnim aktivnostima jačaju ugled Društva i cjelokupne hrvatske kulture u svijetu.

II. VIZIJA

Društvo hrvatskih književnih prevodilaca strukovna je udruga književnih prevodilaca kojoj je cilj osigurati kvalitetu prijevoda strane književnosti na hrvatski, unapređivati kvalitetu radnih i životnih uvjeta hrvatskih književnih prevodilaca te široj javnosti predstaviti književno prevođenje kao kreativan i zahtjevan umjetnički rad i nezaobilazan čimbenik u kulturi pisane riječi.

III. MISIJA

Cilj djelovanja DHKP-a jest ostvarivanje i usklađivanje zajedničkih interesa i prava književnih prevodilaca, kontinuirani rad na podizanju razine hrvatskog prevodilaštva, promicanje prava prevodilaca i vidljivosti književnog prevodioca kao jedne od nosećih figura matične kulture, ali i podsjećanje prevoditelja na obvezu da hrvatskom čitatelju omoguće doživljaj strane književnosti kroz prizmu nenametljivog i umjetnički vrijednog prijevoda. Društvo svojom aktivnošću nastoji djelovati kao svojevrsan „jamac kvalitete“ koji se u bujici nekritične hiperprodukcije zalaže za stručnost i vjernost izvorniku, iz osjećaja odgovornosti prema autoru i čitatelju.

IV. STRATEŠKE SMJERNICE

1. zalaganje za vidljivost prevodilaca u kulturnoj javnosti
2. poticanje stvaranja kvalitetnih prijevoda
3. produblјivanje teorijskih spoznaja o prevođenju
4. poboljšanje ekonomske situacije književnih prevodilaca
5. promicanje i zaštita autorskih i drugih prevodilačkih prava
6. obrazovanje književnih prevodilaca
7. suradnja s međunarodnim prevodilačkim organizacijama i poticanje drugih oblika međunarodne suradnje

V. PROJEKTI PLANIRANI ZA RAZDOBLJE 2025.–2027.

S ciljem ostvarivanja strateških smjernica, DHKP osmislio je projekte od kojih se neki uspješno provode već mnogo godina, a na pokretanju drugih radit će u sljedećem trogodišnjem razdoblju, prvenstveno na postizanju sporazuma (kolektivnog ugovora) za književno prevođenje s nakladnicima i ostalim naručiteljima i na uvođenju mjera za zaštitu autorskih prava na digitalnom tržištu, uključujući obuku i primjenu umjetne inteligencije. Dugotrajni ciljevi kao što su poboljšanje ekonomskog položaja prevodilaca, zaštita njihovih prava te razvoj književne kulture u Hrvatskoj ostvaruju se u suradnji s nizom državnih, strukovnih i kulturnih institucija te medijskom kampanjom. Među tim organizacijama, s kojima Društvo surađuje na projektima od zajedničkog interesa, jesu Društvo hrvatskih audiovizualnih prevoditelja, Društvo hrvatskih književnika, Hrvatsko društvo pisaca, Hrvatsko društvo književnika za djecu i mlade, Savez scenarista i pisaca izvedbenih djela, Hrvatski centar PEN-a, filozofski fakulteti, Knjižnice grada Zagreba i druge knjižnice, Hrvatski centar za dječju knjigu i drugi. Društvo djeluje na širem području Hrvatske i

ostvarilo je razne suradnje s institucijama i srodnim udrugama diljem Hrvatske. Društvo od 2024. godine djeluje na nacionalnoj razini i preko svoje predstavnice u Vijeću za hrvatski jezik te će tako sudjelovati u donošenju Nacionalnog plana jezične politike.

1. Zalaganje za vidljivost prevodilaca u kulturnoj javnosti

A. GODIŠNJA IZLOŽBA PRIJEVODA „OD IZVORNIKA DO PRIJEVODA“ I OKRUGLI STOL

Izložba *Od izvornika do prijevoda* pokrenuta je 2007. i iz godine u godinu potvrđuje da je ovakav oblik predstavljanja književnih prijevoda važan za članove Društva, koji na taj način kolegama i široj javnosti daju na uvid dio svoje prijevodne produkcije, a Izložba je važna i za najširu publiku i za sve sudionike u lancu knjiške produkcije. Ciljevi Izložbe ostali su isti: povećanje vidljivosti književnih prevodilaca kao bitnih čimbenika u književnoj komunikaciji, ukazivanje na značajna izdanja i na kvalitetu prijevoda u njima, razmatranje budućnosti kvalitete u novim uvjetima, unapređenje suradnje prevodilaca s izdavačima te širenje ideje čitanja.

Od prve Izložbe u Zagrebu uspostavili smo suradnju s brojnim knjižnicama i čitaonicama diljem Hrvatske. Izložba je ušla u redovni godišnji program niza hrvatskih knjižnica i u sljedećem trogodišnjem razdoblju planiramo učvrstiti postojeće suradnje te obuhvatiti još više gradova i manjih mjesta u kojima postoje knjižnice i narodne čitaonice kako bismo uspostavili što širi dijalog s publikom.

Uz predstavljanje samog posla književnog prevođenja i recentne prevodilačke produkcije na plakatima, Izložba je i povod za razgovore s književnim prevodiocima koje DHKP i knjižnice organiziraju prilikom predstavljanja Izložbe. DHKP na taj način želi približiti knjigu široj publici i ukazati na važnost čitanja kao ključne kulturne navike i metode u stvaranju zdravog, tolerantnog i naprednog društva.

Važan je dio Izložbe popratni Okrugli stol kojim DHKP otvara nove teme u prevodilaštvu ili ukazuje na one o kojima se nedovoljno ili rijetko govori. Okrugli stol prilika je za razgovore o prevođenju kao važnom segmentu knjiške i književne produkcije, ali i o knjizi i politikama knjige općenito. Tako ćemo u sljedećem razdoblju na okruglim stolovima promišljati teme poput prevođenja žanrovske književnosti, uloge prevodilaca u osmišljavanju rodno nebinarnog jezika, utjecaja digitalnih alata na autorska prava i radne uvjete.

U trogodišnjem razdoblju od Izložbe i Okruglog stola očekujemo sljedeće rezultate: širenje svijesti o važnosti kvalitetnog književnog prijevoda za sve književne žanrove, promicanje autorskih prava, osvješćivanje javnosti o uvjetima rada književnih prevodilaca, podizanje svijesti o izazovima koje donosi umjetna inteligencija, jačanje vidljivosti književnih prevodilaca, uspostava dugoročnog dijaloga s institucijama koje promiču ideju čitanja, uključivanje književnih prevodilaca u razgovore o temama vezanim uz jezičnu politiku i politiku knjige, jačanje suradnje s izdavačima te podizanje svijesti izdavača o važnosti prijevoda kao bitne karike u lancu proizvodnje kvalitetne knjige.

Okrugli stol uz Izložbu i druge aktivnosti Društva u službi ostvarenja misije i vizije odnedavno se redovito snimaju i objavljuju na DHKP-ovu kanalu YouTube, kako bi vrijedne spoznaje doprle do što šire publike.

B. TRIBINA „LITTERARUM TRANSLATIO“

Jedna od važnih zadaća DHKP-a jest podsjećanje na umjetničku sastavnicu književnog prevođenja, koje u svojoj prirodi objedinjuje umjetnost i stručnost, kreativnost i pedantnost. U uvjerenju da se književni prevodilac mora suživjeti sa svojom spisateljskom ulogom, ali i prihvatiti odgovornost koju suautorstvo nosi, DHKP je u studenom 2013. pod voditeljском palicom neprežaljenog Seada Muhamedagića započeo niz tribina posvećenih upravo razradi finisa u prevodilačkoj dvojnoj ulozi stvaraoca i vjernoga prenositelja. Tribine tom složenom pitanju pristupaju putem razgovora s uglednim prevodiocima, od kojih su mnogi istodobno cijenjeni pisci, pjesnici, dramatičari, urednici, nastavnici. Tribina je namijenjena prevodiocima, ali i književnicima, studentima stranih jezika i književnosti, čitateljima zainteresiranima za dublje propitivanje kreativnoga procesa.

Od jeseni 2024. godine tribinu *Litterarum translatio* vodi Patricija Horvat, a sve se tribine snimaju i mogu se pogledati na YouTubeu DHKP-a.

C. SUSRETI „U PREVODILAČKOM RINGU“

Književno prevođenje u pravilu je samotna proces, a čitateljska javnost uvijek ima uvid u gotov proizvod, dok sve faze prevodilačkog procesa ostaju skrivene i odvijaju se u dijalogu prevoditelja s tekstem. A kad je prijevod objavljen, čitatelji ga prihvate kao jedinu moguću verziju, jedini način da se autorski glas iz izvornika prenese u ciljni tekst. Naprotiv, prevoditi književni tekst znači donositi jednu informiranu odluku za drugom, birati iz niza mogućnosti koje prevoditelji sami sebi nude. Na svakom susretu predstavljamo dvoje vrsnih književnih prevodilaca, da u međusobnom i u razgovoru s moderatorom pokažu kako ti procesi zapravo teku i da ne postoji samo jedan dobar prijevod istoga teksta. Prevodiocima je *U prevodilačkom ringu* zadatak prevesti isti tekst i, obrazlažući svoje izbore, pokazati što točno znači prevesti književno djelo i koliko je znanja, kreativnosti i talenta potrebno uložiti u dobre književne prijevode.

D. INTERVJUI „PREVODITELJSKI PORTRETI“

DHKP je u pandemijskoj 2020. pokrenuo projekt *Prevoditeljskih portreta*. Kako je prevoditeljski posao često usamljenički čak i u normalnim uvjetima, osmislili smo projekt kojim se stvara svojevrsna mala mreža podrške među članovima. Misao vodilja bila je spojiti naše starije članove, doajene književnog prevodilaštva, s mlađim ili manje iskusnim članovima u svrhu razmjene iskustava, briga, želja i nada. Projekt *Prevoditeljski portreti* sastoji se od niza intervjua mlađih članova sa starijim, iskusnijim kolegama. Svaki se intervju sastoji od četiri generička pitanja (upućena, uz male izmjene, svim doajenima) i od jednog personaliziranog (koje svaki mlađi član osmisli za svojeg starijeg kolegu). Odgovori naših doajena govore o njihovu prevodilačkom radu, iskustvima, načinima nošenja s prevodilačkim nedoumicama nekad i sad, te donose savjete za budući rad mlađim kolegama.

Od 2020. do 2024. objavljena su mrežno 52 *Prevoditeljska portreta*, koje uskoro namjeravamo ukoričiti kako bismo sačuvali važna svjedočanstva o prevoditeljskim karijerama starijih članova, kao i o povijesti prevođenja i promjenama koje je književno prevođenje s vremenom doživjelo.

E. PREVODILAČKI „MARATONI“ I „STIHOM NA STIH“

DHKP povremeno organizira tzv. prevodilačke „maratone“ u Zagrebu, ali i drugdje u Hrvatskoj, katkada u suradnji s drugim organizacijama. Na tim događanjima prevodioci široj javnosti čitaju kraće izvratke prijevoda, katkad kao najavu prijevoda koji tek trebaju biti objavljeni, katkad na zadanu prigodnu temu.

Slična je i manifestacija *Stihom na stih* koju će DHKP i dalje održavati u Noći knjige: prevodioci čitaju izvornike i prijevode pjesama, u nekonvencionalnim prostorima poput klubova i kafića.

F. SUSRETI „POSUDITE OD PREVODILACA“

Susreti *Posudite od prevodilaca* osmišljeni su i podnaslovljeni kao „Putujući čitateljski klub DHKP-a“. Cilj je razviti kod čitalačke publike svijest o važnosti dobrog prijevoda i o tome koliko kvaliteta prijevoda utječe na čitalački užitak. U narodnim knjižnicama diljem Hrvatske gostuje po dvoje članova DHKP-a i svatko od njih dvoje preporučuje i nagovara na čitanje jedne knjige u koleginu prijevodu. U sklopu projekta nabavljaju se i knjižnicama doniraju knjige koje su prevodioci odabrali, a dio knjiga dijeli se čitateljima u nagradnoj igri. Tim se projektom želi čitatelje potaknuti da u knjižnicama posuđuju i inače biraju knjige ne samo prema žanru ili autoru, nego i prema tome tko ih je preveo.

G. LEKSIKOGRAFIJA

S ciljem povećanja dostupnosti podataka o književnim prevodiocima najširem čitateljstvu, DHKP će nastojati upotpuniti ponajprije mrežne leksikografske i enciklopedijske sadržaje natuknicama o važnim književnim prevodiocima koji su obilježili našu književnu povijest i suvremenost, za početak o dobitnicima nagrada „Josip Tabak“ i „Iso Velikanović“. U tu svrhu nastojat će se uspostaviti suradnja s Leksikografskim zavodom „Miroslav Krleža“, kako bi enciklopedijske natuknice o književnim prevodiocima bile uvrštene u mrežna i tiskana izdanja LZMK-a. Podaci prikupljeni i usustavljeni u tu svrhu tvorit će temelj ambicioznijeg, dugoročnog projekta DHKP-a: stvaranja digitalnog muzeja hrvatskog književnog prevodilaštva.

H. SURADNJA S DVOTJEDNIKOM „VIJENAC“

U svrhu što bolje vidljivosti i što veće prisutnosti književnih prevodilaca u javnom prostoru, 2025. pokrenuta je stalna suradnja s dvotjednikom *Vijenac* u izdanju Matice hrvatske. U svakom drugom broju izlazi kolumna *Iz prevodilačkog pera*, koju pišu naši članovi, a povremeno i intervjui s našim članovima. K tome, *Vijenac* nastavlja tiskati ulomke iz još neobjavljenih prijevoda naših članova.

I. DIGITALIZACIJA GRAĐE I POHRANA GRAĐE U HRVATSKOM DRŽAVNOM ARHIVU

Tijekom devetnaest godina, koliko se već održava godišnja izložba prijevoda naših članova *Od izvornika do prijevoda*, nastalo je za potrebe izložbe nekoliko stotina plakata, koji predstavljaju vrijedan dokument o radu Društva i njegovih članova. Fizička pohrana tih plakata sve je veći izazov, koji će s vremenom biti i financijski sve zahtjevniji. To nas je potaknulo da pokrenemo proces digitalizacije svekolike povijesne građe Društva. Namjera je

digitalizirati sve plakate sa svih izložbi *Od izvornika do prijevoda* i učiniti tu digitalnu građu mrežno dostupnom, u začetku nečega što bi s vremenom trebalo prerasti u e-muzej hrvatskog književnog prevođenja. Naime, nakon te prve faze digitalizacije plakata s Izložbe, pristupit će se digitalizaciji i drugih povijesnih materijala koji su nastali u raznim projektima i aktivnostima DHKP-a, a oformit će se i DHKP-ov leksikon bivših i sadašnjih članova. Nadalje, u tom procesu digitalizacije snimat će se za kanal Društva na YouTubeu što više događanja u našoj organizaciji.

U sklopu procesa digitalizacije povijesne građe DHKP-a inicirali smo suradnju s Hrvatskim državnim arhivom, koji će preuzeti svu građu do 1999. godine (zapisnike, dokumentaciju, popise i dr.). Građa nastala od 2000. godine nadalje unosit će se prema uputama HDA-a u e-arhiv. Na taj način osigurano je da se izvori o povijesti DHKP-a čuvaju trajno i na primjeren način, a da istovremeno postanu javno dostupni. Zbog izostanka takvog tretmana građe u prvim desetljećima postojanja DHKP-a i zbog nesretnih okolnosti poput strašne zagrebačke poplave 1964. godine, ostali smo bez važnih izvora o povijesti Društva. Kako bismo umanjili mogućnosti da nam se takav gubitak ponovno dogodi, povjeravamo svoju povijest stručnjacima iz Hrvatskog državnog arhiva i digitalnim alatima. Zaštita povijesne građe o djelovanju Društva provest će se istovremeno i kao dio projekta leksikografskih i enciklopedijskih natuknica o književnim prevodiocima, koje će također biti objavljene i u digitalnom obliku.

Dio tog rada na očuvanju povijesnog sjećanja na prethodnike i na razvoj Društva želja nam je predstaviti povodom 75. obljetnice postojanja DHKP-a koju slavimo 2027. godine.

2. Poticanje stvaranja kvalitetnih prijevoda

A. NAGRADA „JOSIP TABAK“

U svrhu unapređivanja kvalitete hrvatskoga književnog prevodilaštva, DHKP svake godine dodjeljuje nagrade za najbolje književne prijevode u prethodnoj godini i za životno djelo, a vrlo aktivno sudjeluje k tome u povjerenstvu za dodjelu državne nagrade za prevodilaštvo „Iso Velikanović“ koju dodjeljuje Ministarstvo kulture i medija RH.

Promicanje vidljivosti prevoditelja u proizvodnom lancu knjige jedna je od glavnih zadaća DHKP-a, a isticanje vrhunskih prijevoda važan je element u tom nastojanju. U trenutku kada u Hrvatskoj književna kritika jedva još postoji (a upućena kritika prijevoda još manje), zaslužni prevodioci ostaju slijepa točka hrvatske kulturne javnosti. Jedan od načina da se skrene pozornost na njih upravo je dodjela nagrada, koja nije samo od osobne važnosti za nagrađenog prevoditelja, već je značajna i za struku u cjelini, jer bez kritičkoga vrednovanja i nagrađivanja izvrsnosti nije moguće zadržati u struci vrhunske stručnjake niti privući mlade i darovite ljude.

Nagrada „Josip Tabak“ dodjeljuje se članovima DHKP-a; istaknutim književnim prevodiocima koji su svojim opusom obogatili književnopravodilačku struku u Hrvatskoj dodjeljuje se nagrada za životno djelo, a godišnja nagrada autorima najboljeg prijevoda objavljenog u prethodnoj godini, u kategorijama: beletristička proza, publicistika, književnost za djecu i mlade, poezija, grafički roman (strip) i drama. Godine 2021. DHKP je za dodjelu

godišnje nagrade uveo nov sustav kandidatura, na temelju anonimnih prijava članova, što se pokazalo vrlo poticajnim, jer broj prijavljenih djela raste iz godine u godinu.

B. NAGRADA „GRIGOR VITEZ“

Najvažnija hrvatska nagrada na području književnosti za djecu i mlade dodjeljuje se u više kategorija, ali zasad ne u kategoriji za prijevod. Zalaganjem naše članice Ande Bukvić Pažin, koja sudjeluje u radu povjerenstva za dodjelu Nagrade „Grigor Vitez“, pokrenut je proces uspostavljanja nove kategorije te nagrade za prijevod. DHKP predložio je Društvu Naša djeca pravilnik i poslao ga s obrazloženjem potrebe za uvođenjem nove kategorije, najboljeg hrvatskog prijevoda književnosti za djecu i mlade, što je DND prihvatio i doradio naš prijedlog Pravilnika.

U trenutku sastavljanja ovoga Strateškog plana, u suradnji s Društvom Naša djeca nastojimo osigurati sredstva kako bi se Nagrada „Grigor Vitez“ od 2026. dodjeljivala i najboljim hrvatskim prevodiocima književnosti za djecu i mlade. U tijeku je i razmatranje mogućnosti da se u suradnji s DND-om sljedeći Zagrebački prevodilački susret posveti Grigoru Vitezu i biblioteci „Vjeverica“, povodom 70 godina od osnutka te biblioteke, koju je Vitez 1957. pokrenuo i do svoje smrti 1966. uređivao. To naše nastojanje dopuna je naporima za unapređenje prijevoda književnosti za djecu i mlade, što je strateški cilj naveden pod točkom 2.E.

C. NAGRADA „VLADIMIR NAZOR“ I NAGRADA HAZU

U želji da širu javnost osvijestimo o presudnoj ulozi književnih prevodilaca u stvaranju korpusa svjetske književnosti, ne smijemo zaboraviti da moramo još mnogo raditi na osvještavanju stručne javnosti. Već nekoliko godina DHKP za Nagradu „Vladimir Nazor“ za životno djelo na području književnosti predlaže svoje zaslužne starije članove, žive velikane hrvatskoga književnog prevođenja, i ponosni smo što je na naš prijedlog ta nagrada 2024. dodijeljena akademiku Mladenu Machiedu. Svjesni smo istodobno da je Odbor nagrade u obrazloženju istaknuo druga područja Machiedova literarnog djelovanja, a uglavnom zanemario njegov književnopravodilački doprinos. Zato ćemo i dalje svake godine predlagati svoje članove, u želji da napokon vidimo „Nazorom“ ovjenčana nekoga tko je „samo“ književni prevodilac.

Uočavamo također da Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti u svojem djelovanju sustavno zaobilazi i zanemaruje jedno umjetničko područje: književno prevođenje. Namjera nam je u sljedećem razdoblju u kontaktima s HAZU raditi na podizanju svijesti u toj instituciji o važnosti književnog prevođenja za hrvatski jezik i književnost, čiji je HAZU jedan od glavnih čuvara.

D. INOZEMNE NAGRADE

DHKP nastaviti će s praksom predlaganja svojih članica i članova za inozemne nagrade, jer s ugledom pojedinaca koji tvore Društvo raste i ugled cijeloga Društva. Od dvaju takvih prijedloga koje je podnio Upravni odbor u sadašnjem sastavu, jedan je urodio plodom (Lavrinova diploma Aniti Peti-Stantić) i to nam je poticaj da i u budućnosti ulažemo resurse DHKP-a u privlačenje pozornosti strane i domaće javnosti na vrijedan rad članica i članova Društva.

E. PRIJEVODI KNJIŽEVNOSTI ZA DJECU I MLADE; „RUKSAK PUN KULTURE“

Svjesni važnosti čitanja u razvoju jezičnih i drugih sposobnosti kod djece i mladih, želimo se posebno angažirati na osvještavanju važnosti kvalitetnih prijevoda književnosti za te dobne skupine. U tu ćemo svrhu osmisliti aktivnosti i kampanje za promicanje kvalitetnih prijevoda i nastojat ćemo ostvariti suradnju i s nekim novim organizacijama, poput Hrvatskog pedijatrijskog društva, Hrvatskog društva za preventivnu i socijalnu pedijatriju, Pedijatrijskog društva Hrvatske udruge medicinskih sestara, uz jačanje suradnje s nadležnim ministarstvima iz resora kulture i obrazovanja, s Hrvatskim društvom književnika za djecu i mlade, Društvom Naša djeca i Hrvatskim centrom za dječju knjigu, kako bismo doprli do što šire publike.

U sklopu tih aktivnosti želimo također poboljšati vidljivost književnoprevodilačke profesije i upozoriti na njezinu važnost počevši s predstavljajima najmlađoj publici: djeci u vrtićima i nižim razredima osnovne škole. Ispod svakog naslova stranih autora stoji ime književne prevoditeljice ili prevoditelja i želimo već i najmlađu publiku odgojiti da obrati pozornost na njihova imena i osvijesti njihovu važnost. Brojne prevoditeljice i prevoditelji prevode slikovnice za najmlađe koje često obrađuju važne teme, pa osim književne, imaju i edukativnu i odgojnu vrijednost. Svoj rad književni prevodioci predstavili bi čitanjem slikovnica koje su preveli, a nakon razgovora o pročitanoj temi djela, likovima i poruci, djeci bi sažeto i jednostavnim jezikom govorili o svojoj profesiji književnog prevodioca: što točno radi književni prevodilac, kojim se alatima služi, tko mu pomaže da prijevod bude što bolji.

Starijem uzrastu viših razreda osnovne škole književne prevoditeljice i prevoditelji čitali bi ulomke svojih prijevoda romana za djecu i mlade koji mogu poslužiti kao poticaj za razgovor o djelu, temi, likovima, a nakon razgovora o pročitanoj prijevodu predstavili bi opširnije svoju profesiju i cijeli tijek objavljivanja knjige: tko bira prevedene naslove, čime se sve književni prevodioci služe pri prevođenju, s kojim se problemima susreću, tko sve pregledava prijevod prije objavljivanja, imaju li kontakt s autorima i sl.

Srednjoškolicima bi prevodioci svoj rad predstavili ne samo čitanjem ulomaka djela primjerenih njihovom uzrastu i razgovorom o pročitanoj temi, nego i kroz radionice prevođenja jednostavnijih tekstova te razgovorom o književnoprevoditeljskoj profesiji. Donoseći naslove koji su izvan popisa propisane lektire, proširili bi i njihove čitateljske vidike.

Ovi programi razvijali bi se u suradnji s nadležnim Ministarstvom znanosti, obrazovanja i mladih, Ministarstvom kulture i medija, Gradom Zagrebom i odjelima za predškolski odgoj i školstvo drugih gradova i županija u Hrvatskoj, a odvijali bi se u vrtićima, osnovnim i srednjim školama.

Bila bi to dopuna programima koji se provode u sklopu projekta „Ruksak pun kulture“, koji provode Ministarstvo kulture i medija i Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih, a DHKP sudjeluje u tom projektu od samoga početka i nastavit će tako dugo dok ga nadležna ministarstva budu realizirala.

E. VIJEĆE ZA HRVATSKI JEZIK

Prema Zakonu o hrvatskom jeziku, DHKP ima pravo na jednog svojeg predstavnika u Vijeću za hrvatski jezik, savjetodavnom tijelu Vlade Republike Hrvatske kojemu je dužnost, među ostalim, predložiti Nacionalni plan jezične politike. DHKP na taj način aktivno sudjeluje u

očuvanju i razvoju upotrebe hrvatskog jezika, što se postiže i brigom za kvalitetu prijevoda te poticanjem državnih ulaganja u taj segment kulture.

3. Produblјivanje teorijskih spoznaja o prevodenju

A. ZAGREBAČKI PREVODILAČKI SUSRET (ZPS)

Zagrebački prevodilački susret (ZPS) pokrenut je 2001. u svrhu senzibiliziranja kulturne javnosti za književno prevodenje. Činjenica je da su prijevodi znatan dio produkcije knjiga u Hrvatskoj. Uostalom, bez rada književnih prevodilaca ne bi bilo svjetske književnosti, na što podsjeća i Zagrebački prevodilački susret.

Godine 2021. uveden je nov sustav sudjelovanja na temelju otvorenog poziva teoretičarima i praktičarima, a realizaciju skupa provodi organizacijski odbor u sklopu Upravnog odbora DHKP-a. Dragocjena traduktološka promišljanja sa ZPS-a ostaju trajno sačuvana u tematskim zbornicima. Izdavanjem zbornika popunjava se praznina uzrokovana zabrinjavajućim pomanjkanjem recentne traduktološke literature, kakva je nužna za obrazovanje novih naraštaja književnih prevodilaca.

B. PODKAST

Premda u prvom pokušaju da osiguramo nužna financijska sredstva za pokretanje podkasta DHKP-a nismo naišli na razumijevanje institucija, ne odustajemo od namjere da iskoristimo taj novi i izrazito popularni format s ciljem poticanja rasprava o književnom prevodenju i razvoja prijevodne kritike u Hrvatskoj. Format podkasta uklapa se k tome u proces digitalizacije sadržaja koji nastaju u sklopu raznih aktivnosti Društva.

4. Poblјšanje ekonomske situacije književnih prevodilaca

DHKP sudjelovao je od samoga početka u radu udruge Knjižni blok osnovane s ciljem jačanja proizvodnog i prodajnog lanca knjige, a u više je navrata nastojao doprijeti do Zajednice nakladnika i knjižara, jer uređeno knjiško tržište izravno se odražava i na ekonomsku situaciju prevodilaca. U razdoblju zatišja aktivnosti obiju navedenih organizacija, DHKP nastavlja tražiti druge aktere na tržištu knjiga koji su spremni za suradnju kako bi se riješili specifični problemi prevodilaca u tržišnim okolnostima. Zbog toga Društvo nastoji održavati plodan dijalog sa srodnim udrugama, izdavačima, ali i sa zakonodavnim i drugim institucijama RH.

A. HONORAR KAO KRITERIJ ZA DOBIVANJE POTPORE

U takvom se dijalogu DHKP izborio za to da prevodilački honorar postane jedan od kriterija za dobivanje potpora izdavanju knjiga koje dodjeljuje Ministarstvo kulture i medija. Naime, u javnom pozivu 2024. godine istaknuto je prvi put da će prednost pri dodjeli potpora dobiti nakladnici koji se pridržavaju preporučenih tarifa za prijevod kakve su istaknute u cjeniku DHKP-a. Prema svjedočanstvima nekih od naših članova, ta je mjera Ministarstva kulture i medija polučila rezultate i dio hrvatskih nakladnika povisio je honorare prevodiocima kako bi sebi povećali izgleda za dobivanje ministarstvene potpore.

B. NAKNADA ZA JAVNU POSUDBU

DHKP je i dalje angažiran u provedbi Pravilnika o raspodjeli naknada za javnu posudbu, kao što je sudjelovao u njegovu donošenju. U listopadu 2016., s predstavnikom CEATL-a i u suradnji s Hrvatskim društvom pisaca, održano je stručno savjetovanje o novim aktima donesenim na europskoj razini, koji utječu na način ostvarivanja prava na naknadu za javnu posudbu. DHKP k tome svake godine ponavlja poziv članovima koji nisu potpisali punomoć Društvu hrvatskih književnika da to učine, kako bi ostvarili svoje pravo na naknadu za javnu posudbu.

C. PREGOVORI S NAKLADNICIMA

Unatoč niskoj razini aktivnosti Zajednice nakladnika i knjižara, DHKP će nastaviti s nastojanjima da uspostavi kontakt s tom organizacijom i da dovede za pregovarački stol što više hrvatskih nakladnika, kako bi se dogovorilo povećanje honorara književnim prevodiocima i kako bi se uvela praksa praćenja rasta troškova života i inflacije. Uvrštavanje kriterija honorara u javni poziv za dodjelu potpora za izdavanje knjiga pokazalo se vrlo učinkovitim mjerom, ali svjesni smo da će se na taj način povećati samo dio honorara kod jednoga dijela izdavača. Pregovori koji bi doveli do sporazuma (kolektivnog ugovora) omogućili bi da se viši honorari primjenjuju za veći broj književnih prevodilaca, pa i za književne prevodioce koji nisu članovi DHKP-a. Kako bi se rezultat pregovora mogao uobličiti u kolektivni ugovor, potrebna je sindikalizacija književnih prevodilaca, koja je jedan od ključnih strateških ciljeva DHKP-a u narednom razdoblju.

D. SINDIKALIZACIJA

Sindikalizacija književnih prevodilaca jedan je od strateških planova Društva hrvatskih književnih prevodilaca za razdoblje od 2025. do 2027. Ovaj plan predstavlja važan korak prema jačanju profesionalnog i socijalnog statusa prevoditelja te unapređenju uvjeta rada u ovom sektoru. Potreba za sindikalnim organiziranjem postala je ključna zbog niza izazova s kojima se suočavaju književni prevodioci, a koji uključuju nesigurne radne uvjete, niske honorare, ograničenu socijalnu zaštitu i sve veću prijetnju nekritičke upotrebe umjetne inteligencije.

Jedan od glavnih razloga za promicanje sindikalnog organiziranja jest mogućnost kolektivnog pregovaranja. Europska komisija donijela je Smjernice o kolektivnim ugovorima za samozaposlene osobe, što otvara prostor za pregovore između književnih prevodilaca i izdavača, ali i drugih institucija koje se koriste njihovim uslugama. Udruženim nastupom kroz sindikat prevodioci mogu definirati bolje uvjete rada, veće naknade te jasne i pravedne ugovore. Na taj način postaju ravnopravni pregovarači, što je ključno za osiguravanje dostojanstvenog profesionalnog statusa.

Socijalna zaštita slobodnih profesija, uključujući književne prevoditelje, još je jedno važno pitanje koje bi sindikat mogao riješiti. Budući da prevodioci često rade kao samozaposleni bez stalnog radnog odnosa, suočavaju se s nesigurnom budućnošću u pogledu zdravstvenog i mirovinskog osiguranja. Sindikat bi mogao pregovarati o kolektivnim mjerama za povećanje socijalne sigurnosti, kao što su subvencionirano zdravstveno osiguranje, pristup

edukacijama i pravna zaštita u slučaju sporova s poslodavcima. Takve mjere pridonijele bi stabilnosti ove profesije i omogućile prevodiocima da se usredotoče na kreativni rad.

Sindikalno organiziranje također je važno za jačanje položaja prevodilaca na tržištu. Udruživanjem u sindikat književni prevodioci postaju zajednička fronta koja može aktivno utjecati na standardizaciju uvjeta rada i honorara. Sindikat može postaviti minimalne standarde ispod kojih se ne bi smjeli sklapati ugovori, čime se sprečava rušenje cijena i nepoštivanje profesionalnih normi. Takav organizirani pristup stvara pravednije tržište i osigurava profesionalnu stabilnost.

Osim toga, sindikat bi imao ključnu ulogu u suočavanju s izazovima koje donosi umjetna inteligencija. Automatizirani prijevodi postaju sve prisutniji, što predstavlja prijetnju prevodilačkoj struci, a poučeni iskustvima iz drugih zemalja svjesni smo da ni književno prevođenje toga nije pošteđeno. Sindikat može zagovarati donošenje pravnih i etičkih smjernica za upotrebu umjetne inteligencije u književnom prevođenju i zalagati se za prepoznavanje i vrednovanje ljudskog kreativnog doprinosa. Osim toga, sindikat bi mogao organizirati edukacije i radionice kako bi prevoditelji mogli lakše pratiti tehnološki napredak i iskoristiti alate umjetne inteligencije kao potporu i pomoć svojem radu, umjesto da u njima vide isključivo prijetnju.

Udruživanje u sindikat omogućilo bi književnim prevodiocima jaču zastupljenost u javnom diskursu i veću vidljivost njihovih problema. Sindikat bi mogao u suradnji s DHKP-om organizirati kampanje za podizanje svijesti o vrijednosti književnog prevođenja i zalagati se za veće poticanje prijevodne književnosti u kulturnim programima i politikama. Za provedbu ovog strateškog plana, DHKP planira niz koraka: informiranje članova o koristima sindikalnog organiziranja, organizaciju inicijalnih skupova za osnivanje sindikata ili pridruživanje nekom od postojećih sindikata te uspostavu pregovaračkog tijela koje će zastupati interese književnih prevodilaca. Ključna će biti i suradnja s drugim srodnim organizacijama u Hrvatskoj i inozemstvu kako bi se osnažila pregovaračka pozicija prevodilaca.

Prvi korak u tom smjeru već je učinjen jer je pri Sindikatu novinara Hrvatske (SNH) osnovana sindikalna podružnica za prevoditelje, na čijem je čelu naša članica Sandra Mladenović. Ta sindikalna podružnica zasad većinom okuplja prevoditelje drugih struka, a sve ih povezuje status slobodnjaka na tržištu, tj. *freelancera*. O sindikalizaciji književnih prevoditelja započeli smo razgovore s tim sindikatom, a moguće je obraćanje i drugim postojećim sindikatima.

Sindikalno organiziranje književnih prevodilaca logičan je i nužan odgovor na izazove suvremenog tržišta i tehnoloških promjena. Udruživanjem u sindikat prevodioci će dobiti snažniji glas, bolje uvjete rada i veću socijalnu sigurnost. DHKP prepoznaje važnost ovog procesa i posvećen je njegovoj realizaciji u nadolazećem razdoblju.

E. FOND SOLIDARNOSTI

Pandemija Covida 19 pokazala je koliko su radnici u sektoru kulture i umjetnosti, a posebno honorarni radnici, izloženi rizicima pri svakom poremećaju tržišta i normalnog funkcioniranja društva. Tijekom provođenja mjera u svrhu sprečavanja zaraze, književni prevodioci također su bili pogođeni tim mjerama i premda nisu bili toliko ranjivi kao kolege iz izvedbenih umjetnosti, svedjedno su podnijeli dio tereta i osjetili ekonomske posljedice. Tada je Upravni

odbor DHKP-a nastojao improviziranim mjerama pomoći najranjivijem dijelu članstva, onima koji nisu zaposleni i kojima je jedini izvor prihoda književno prevođenje, no nisu postojale novčane zalihe koje bi se mogle upotrijebiti upravo u tu svrhu i zbog toga su mjere pomoći mogle biti vrlo ograničene: zaposleni članovi su se, primjerice, odricali honorara i prepuštali plaćene angažmane poput vođenja tribina članovima koji nisu u radnom odnosu i nemaju stalna primanja.

Ta nemila situacija potaknula nas je na osmišljavanje posebnog fonda za pomoć članovima, koji bi djelomice mogao funkcionirati i kao dobrovoljni štedni fond. DHKP će u predstojećem razdoblju pokrenuti među članstvom kampanju za uspostavu fonda solidarnosti, kako bi se iz dijela prihoda od članarina i drugih prihoda Društva osigurala sredstva za pomoć članovima u izvanredno teškim životnim okolnostima. Plan i pravila osmislić će se u suradnji s financijskim, računovodstvenim i pravnim stručnjacima, kako bi projekt u svim svojim dijelovima bio zakonski utemeljen i siguran za sve članove Društva. Budući da je riječ o vrlo važnom i istodobno osjetljivom pitanju, provedba tog projekta morat će biti dugoročna i u svakoj fazi nužno će biti odobrenje Skupštine DHKP-a.

F. STOPA 13 % POREZA NA DODANU VRIJEDNOST

DHKP se već nekoliko godina pokušava izboriti za pravo književnih prevodilaca koji su obveznici plaćanja PDV-a da primjenjuju umanjenu stopu od 13 posto, kakva je čl. 38. Zakona o PDV-u propisana za članove organizacija za kolektivno ostvarivanje prava poput DHK-a. U tim smo se nastojanjima obratili više puta Ministarstvu kulture i medija, Ministarstvu financija, Državnom zavodu za intelektualno vlasništvo i Društvu hrvatskih književnika te smo se savjetovali s poreznim stručnjacima. Nastavit ćemo s tim nastojanjima i, ako bude potrebno, poduzet ćemo nužne korake za izmjenu spornog članka Zakona o PDV-u, radi čega ćemo proširiti suradnju na sve umjetničke udruge čiji se članovi nalaze u istom nepovoljnom položaju kao i članovi DHKP-a.

5. Promicanje i zaštita autorskih i drugih prevodilačkih prava

Društvo hrvatskih književnih prevodilaca već godinama sustavno radi na zaštiti prevodilačkih autorskih prava. Osvremenjeno zakonodavstvo Republike Hrvatske sadrži neophodne okvire, ali u nekim područjima, pretvaranje zakonskog slova na papiru u živu činjenicu javnoga života još je pred nama.

A. PISANA UPOZORENJA

Ustrajno radimo na tome da izdavače i medije obavijestimo ili podsjetimo na obvezu isticanja prevoditeljeva imena u svakom kontekstu kada se spominje prevedeno književno djelo: ne samo u objavljenom djelu, već i u svim kritikama, osvrtima i člancima gdje se djelo spominje. Naime, prema 15. članku Zakona o autorskim i srodnim pravima, „osoba koja javno koristi autorsko djelo dužna je pri svakom korištenju naznačiti autora, osim ako autor u pisanom obliku izjavi da ne želi biti naveden ili ako način pojedinoga javnog korištenja autorskog djela onemogućava navođenje autora“.

S obzirom na to da je Hrvatska kao članica EU usvojila i europsku pravnu stečevinu, vrijedi imati na umu da Europski savez književnopravodilačkih udruga (CEATL), kao najviša krovna udruga europskih prevodilaca, među temeljnim pravilima također navodi da prevodilac, kao autor prijevoda, treba biti naveden imenom na svakom mjestu gdje se navodi autor izvornika (*Heksalog*, 6. točka). Zalaganje za primjenu načela navedenih u *Heksalogu* također je naš dugoročni zadatak.

Uz to što je na našim mrežnim stranicama objavljen *Heksalog iliti pravila uzornog poslovanja*, Upravni odbor DHKP-a redovito šalje pisma kojima na obvezu navođenja prevoditeljeva imena upozorava medije, izdavače, internetske knjižare i sve koji „zaborave“ spomenuti i navesti imenom i prezimenom autora književnog prijevoda, čak i ako dotični prevodilac nije naš član.

B. TIPSKI UGOVOR

Godine 2014. DHKP je sastavio nov model tipskog ugovora u suradnji s pravnicima, prevoditeljima i Ministarstvom kulture. U 2015. održan je sastanak s predstavnicima većih izdavača te je u suradnji s njima tipski ugovor doraden, a 2016. godine ugovor je predstavljen na godišnjoj skupštini CEATL-a te je uspoređen sa sličnim ugovorima u drugim zemljama Europske unije. Pokrenuti su pregovori s hrvatskim izdavačima kako bismo, prema njemačkome modelu, sklopili sa što više nakladnika sporazum o poštivanju minimalnih prevodilačkih prava. Naime, u ugovorima koji se danas sve češće potpisuju, određene stavke izravno se kose sa Zakonom o autorskom pravu i srodnim pravima te smjernicama u zakonskim aktima Europske unije u vezi s autorskim pravima općenito i na jedinstvenom digitalnom tržištu, CEATL-ovim Smjernicama za pravedne prevoditeljske ugovore te dobrom, naslijeđenom praksom i preporukama Europske unije. Svjesni smo da je prava lako ukinuti, a vrlo teško vratiti u optjecaj, tako da je prihvaćanje tipskog ugovora u svakodnevnoj izdavačkoj praksi prioritet u idućem razdoblju kao jedna od glavnih stavki u borbi za dostojanstvo književnih prevodilaca i prihvatljive uvjete rada.

U svrhu daljnjeg unapređenja prevodilačkih prava i prilagodbe novonastalim okolnostima, poput upotrebe umjetne inteligencije u izdavaštvu i prevođenju, na početku 2025. godine objavili smo nov tipski ugovor o autorskom djelu i poseban tipski ugovor za izvođenje autorskog djela. Ti modeli ugovora sadrže prilagodljive stavke: ovisno o vrsti djela ili potrebama prevodilaca i izdavača, unutar ugovora ponuđen je izbor točaka, od kojih se može preuzeti ona koja najbolje odgovara konkretnoj situaciji. Zahvaljujući ostvarenoj suradnji s vrhunskim pravnim stručnjakom za autorsko pravo, osigurali smo potpunu usklađenost s važećim zakonima.

Nastavit ćemo pratiti sve izmjene relevantnog zakonodavstva i razvoj novih tehnologija, kao i tendencije u izdavaštvu, a ponajprije potrebe književnih prevodilaca, kako bismo navrijeme reagirali i prema potrebi dalje ažurirali tekst tipskih ugovora.

C. IZAZOVI UMJETNE INTELIGENCIJE

Od pojave ChatGPT-a 2022. i drugih modela nakon njega, književno prevođenje kao struka suočeno je s nizom novih izazova. U ovim novim obzorima DHKP se na europskoj razini s ostalim književnopravodilačkim udrugama okupljenima u CEATL-u zajedničkim snagama bori za zaštitu autorskih prava, protiv pogoršanja radnih uvjeta i unižavanja struke, za

pravednu naknadu te za očuvanje umjetničkog integriteta i prava na kreativnost svakog književnog prevodioca. Na nacionalnoj razini planiramo se u istom cilju udružiti u koaliciju sa srodnim umjetničkim udrugama.

Stav DHKP-a jasan je: umjetna inteligencija niti bilo koji stroj nisu književni prevoditelji i ne mogu ih zamijeniti, a tekstovi koje generiraju UI i strojni alati ne mogu se smatrati prijevodima. Štoviše, njihova neselektivna uporaba donosi znatnu štetu, smanjuje kvalitetu teksta, homogenizira i osiromašuje jezik, lišava tekst njegova kulturnog, umjetničkog, društvenog, ali i humanističkog značenja. Smatramo neprihvatljivima svaki zahtjev da književni prevodioci rade na generiranim verzijama teksta, a posebno ideju da je time prijevod brži i lakši te da bi zbog toga prevodioci trebali biti manje plaćeni.

Zbog toga novi tipski ugovor DHKP-a sadrži stavku u kojoj se izrijeком od nakladnika traži da ne „inicira upotrebu umjetne inteligencije ili drugog neljudskog prevoditelja niti Djelo daje na raspolaganje u svrhu razvoja UI-a bez prethodnog pisanog odobrenja Autora“. Usto, DHKP planira suradnju s drugim umjetničkim udrugama kako bismo zajednički uputili apel Ministarstvu kulture i medija RH da se izdavačima koji tekstove generiraju pomoću alata UI-a uskrati institucijska potpora i da se takve proizvode jasno označi.

Osim toga, DHKP planira i dalje pratiti stanje među svojim članovima redovitim godišnjim anketama o uporabi UI-a te o eventualnim zahtjevima izdavača za uporabu UI-a u književnoprevodilačkom procesu. Te ankete pomoći će nam uočiti promjene na terenu kako bismo mogli navrijeme reagirati na svaki negativni trend.

Dugoročni je cilj zaštita kreativnosti kao inherentnog ljudskog prava i sposobnosti.

D. VJESNIK DHKP-a

Važan aspekt u promicanju i zaštiti autorskih i drugih prevodilačkih prava pravovremena je i potpuna informiranost samih književnih prevodilaca o tim pravima. Zato je početkom 2023. Upravni odbor pokrenuo interno glasilo *Vjesnik DHKP-a* koje izlazi jednom mjesečno (posljednjih dana u mjesecu), uz iznimku ljetnog dvobroja za srpanj i kolovoz (krajem kolovoza). *Vjesnik DHKP-a* donosi vijesti i najave aktivnosti Društva, izvještava o natječajima, javnim pozivima, stipendijama, rezidencijama, nagradama, o potporama odobrenima Društvu, odlukama i akcijama Upravnog odbora, o posebnim postignućima naših članova i sl. Tako se prvi put u povijesti DHKP-a mogu na jednome mjestu naći sve aktualnosti važne za život Društva i njegovih članova.

6. Školovanje književnih prevodilaca

A. RADIONICA KNJIŽEVNOG PREVOĐENJA

Radionica književnog prevođenja kombinacija je predavanja i praktičnog rada, kakvu DHKP sada već dvadeset godina održava barem jedanput godišnje. Predavanja govore o književnoprevodilačkom radu, statusu prevodilaca, izdavačkoj praksi, kulturološkim i jezičnim znanjima i vještinama kojima u tom poslu treba vladati te o hrvatskom jeziku. Praktični se rad sastoji od prijevoda pet kartica književnog teksta, koji se tijekom priprema za prijevod i kasnijeg sata s mentorom za pojedini jezik detaljno pregleda i analizira. Predavanja

su zajednička, a praktični rad podijeljen je po jezicima. Ukupni fond sati svake radionice jest 30, što je ekvivalent jednog studijskog semestra.

Budući da studiji jezika i dalje vrlo rijetko sadrže književnoprevodilačke kolegije, polaznici kao temeljne razloge svojega dolaska ističu potrebu za informiranjem o književnoprevodilačkom poslu i pristupu izdavačima (kod početnika) te osjećaj nesigurnosti u tom poslu (ako se prevodenjem već bave). Osim toga, iz knjižne produkcije posljednjeg desetljeća razvidno je da se u dijelu izdavačkih kuća manje pozornosti posvećuje kvaliteti prijevoda i lekture, pa bi bilo dobro ljude koji se tim poslom kane baviti što bolje osposobiti za samostalni rad.

Usto DHKP smatra da mlade prevodioce treba što ranije upoznati s ciljevima strukovne udruge i u njima ojačati svijest o potrebi za udruživanjem radi poticanja kolegijalnosti, vidljivosti prevodilaca u javnosti i promicanja kvalitete prijevoda. DHKP bi u predstojećem trogodišnjem razdoblju želio održati barem tri osnovne radionice književnog prevodenja. Radionice bi zadržale dosadašnji format, jer se pokazao vrlo uspješnim. Ocjena radionice prema evaluacijskim listićima koje polaznici ispunjavaju anonimno vrlo je visoka, i to u svim svojim dijelovima.

Budući da su sudionici uglavnom željni daljnjeg rada, uveli smo i napredne radionice, gdje se u malim grupama intenzivno radi na tekstu. Budući da na takvu radionicu dolaze polaznici koji su već potpisali ugovor za prijevod nekog teksta, smatramo da takvo školovanje moraju i trebaju financirati sami, pa za naprednu radionicu ne tražimo potporu iz proračuna RH.

B. TRANSLAB

DHKP je u suradnji s Francuskim institutom 2015. godine pokrenuo radionicu prevodenja s francuskog jezika Translab. Idejne začetnice tog projekta naše su članice Ursula Burger, Mirna Šimat, Nataša Medved i Marija Spajić.

U 2016. pokrenute su i radionice u suradnji s Goethe institutom i Talijanskim institutom za kulturu u Zagrebu, a uspješno je nastavljena i suradnja s Francuskim institutom. Kao predavači su na Translabu nastupili velikani hrvatskog prevodenja.

U 2019. pokrenute su i radionice prevodenja sa španjolskog i portugalskog, 2023. zaživio je švedski Translab, a nakon jedne probne radionice u 2024., održane kao dodatak švedskom Translabu, u 2025. osigurana su sredstva za tri susreta norveškog Translaba.

Talijanski Translab objavio je kao rezultat svojega rada već dvije knjige, prijevode svojih polaznika: roman *Metropolis* Flavia Sorige (2021.) i roman za djecu *Cole Tiger i vojska duhova* Federice D'Ascani (2024.).

S obzirom na interes studenata i mladih prevodilaca, DHKP nastavit će razvijati projekt Translab širenjem na nove jezike.

C. KNJIŽEVNO PREVOĐENJE NA AKADEMSKOJ RAZINI

Književno prevodenje zajedničkim je naporima HDP-a, DHK-a i DHKP-a 2012. postalo grana u nacionalnom akademskom polju „Književnost“. Tako su ostvareni i formalni uvjeti za otvaranje studija prevodenja. Budući da književno prevodenje i dalje postoji tek sporadično kao izborni kolegij na pojedinim jezičnim odsjecima, DHKP će se zalagati za uvođenje studija prevodenja i traduktologije u okviru fakulteta u Hrvatskoj, gdje će vrsni i teorijski

kompetentni književni prevodioci dobiti priliku da podučavaju studente, buduće prevodioce ili znanstvenike. Već sada naši članovi sudjeluju u radu novopokrenutih programa na hrvatskim sveučilištima, a 2014. prvi naš član stekao je akademsko zvanje upravo u grani književnog prevođenja.

7. Suradnja s međunarodnim prevodilačkim organizacijama i poticanje drugih oblika međunarodne suradnje

DHKP aktivan je član CEATL-a, europske krovne udruge koja okuplja društva književnih prevodilaca, ali osim u okviru CEATL-a surađuje i izravno sa srodnim udrugama i strukovnim društvima drugih zemalja u svrhu razmjene najboljih praksi i spoznaja. Tako su naši članovi redoviti gosti na Beogradskim prevodilačkim susretima, a razmatraju se razni oblici suradnje s Društvom slovenskih književnih prevajalcev.

Važna je i suradnja našega društva sa srodnim Društvom hrvatskih audiovizualnih prevoditelja (DHAP), preko kojega surađujemo i s europskom krovnom udrugom audiovizualnih prevodilaca AVTE.

A. CEATL

Dugogodišnje članstvo DHKP-a u CEATL-u, Europskom savezu književnopervodilačkih udruga, svjedoči o uklopljenosti hrvatskog prevodilaštva u europske tokove. Član DHKP-a Andy Jelčić niz godina djelovao je kao potpredsjednik te udruge, a godišnja skupština 2012. održana je u Hrvatskoj, pružajući nam priliku da kolegama iz cijele Europe predstavimo hrvatsku kulturu. DHKP-ova članica Lara Hölbling Matković šest je godina, od 2017. do 2023., obnašala dužnost izvršne tajnice u Upravnom odboru CEATL-a i na kraju svojeg mandata izabrana je za počasnu članicu.

Nastavak suradnje s CEATL-om ključan je za razvoj hrvatske kulture i njezino uklapanje u europski kontekst, a važnost te suradnje nadilazi okvire prevodilačke struke, kao jedan od važnih elemenata ravnopravne kulturne suradnje Hrvatske i zemalja Europske unije. Sada je predstavnica DHKP-a u CEATL-u Ela Varošaneć Krsnik, koja aktivno sudjeluje u mnogobrojnim aktivnostima Saveza i članica je Radne skupine za autorska prava i Radne skupine za umjetnu inteligenciju.

Veza CEATL-a s drugim organizacijama kao što su Culture Action Europe, European Writers' Council, Međunarodna federacija prevodilaca FIT, Udruga audiovizualnih prevoditelja Europe AVTE i dr. te nastojanja da utječe na odluke Europske komisije o autorskim pravima, radnim uvjetima i sl., dodatni su razlog zbog kojeg je ključno da DHKP ostane integralni dio te organizacije.

Osim toga, CEATL je u listopadu 2024. u Strasbourgu organizirao i održao Konferenciju o književnom prevođenju, prvu takve vrste, na kojoj je okupio sve dionike književnopervodilačkog procesa, izdavače, književne agente, pisce, predstavnike nekih od najznačajnijih europskih sajmova knjige, predstavnike rezidencija i platformi koje potiču rad književnih prevodilaca, članove Europske komisije, koordinateure programa Kreativna Europa i brojne druge. Na tom velikom događanju govorile su čak dvije članice DHKP-a: Lara Hölbling Matković vodila je radionicu o prevođenju dječje književnosti, a Ela Varošaneć

Krsnik predstavljala perspektivu književnih prevodilaca na panelu *Književno prevođenje i umjetna inteligencija: lažni prijatelj ili korisni alat*.

Naši su predstavnici od samih početaka uključeni u rad CEATL-ovih radnih skupina, što omogućuje da se tim tijelima prenose iskustva iz naše regije i iz zemalja s jezicima male rasprostranjenosti i da rezultati rada tih radnih skupina informiraju i usmjeravaju rad Upravnog odbora DHKP-a.

CEATL održava godišnje skupštine na kojima je prisutna većina predstavnika 36 organizacija članica iz cijele Europe, a osim za raspravu o rješenjima raznih izazova s kojima se susreću europski prevodioci, skupština služi i za razmjenu ideja i umrežavanje. Godišnja skupština 2025. održana je u Krakovu u Poljskoj, uz sudjelovanje naše predstavnice.

Kao jedna od starijih članica i nositeljica relevantnog utjecaja u CEATL-u, posebno u vezi statusa malih jezika, zemalja i tržišta, Hrvatska, odnosno DHKP, želi ostati prisutna ne samo na plenarnim sjednicama, nego i u radnim skupinama CEATL-a te, ako i kada je to moguće, u Upravnom odboru. Na taj će način ne samo moći utjecati na donošenje budućih odluka i preporuka, nego će moći i stalno uspoređivati domaću situaciju s ostalim europskim zemljama, te preuzimati korisne inicijative, odnosno predlagati vlastite. Tako se i na razini države, odnosno Ministarstva kulture i medija, osigurava stalno usklađivanje s europskim inicijativama i normama.

Kao i dosad, DHKP će spremno sudjelovati u projektima i inicijativama skupina zemalja okupljenih oko specifičnih problematika te će i dalje nastojati zadržati najistaknutije mjesto u prevodilačkom svijetu regije.

B. DHKP-ova REZIDENCIJA ZA PREVODIOCE I PISCE

DHKP je godinama nastojao pokrenuti ambiciozan i važan projekt prevodilačke rezidencije s ciljem razmjene znanja i iskustava između hrvatskih i stranih prevodilaca koji prevode djela hrvatskih autora, a u travnju 2022. ta su se nastojanja i ostvarila. DHKP-ova rezidencija za prevodioce i pisce omogućuje stranim kolegama boravak u Zagrebu i njihovo povezivanje s hrvatskim kulturnim i književnim miljeom, ali i intenziviranje DHKP-ovih suradnji sa stranim institutima, jezičnim katedrama Filozofskog fakulteta, izdavačima, festivalima i međunarodnim mrežama za rezidencijalne razmjene.

Tijekom boravka, 75 % vremena rezidenata posvećeno je radu na djelu radi kojeg su došli, a 25 % sudjelovanju u aktivnostima kao što su javne tribine s prevoditeljima i piscima, radionice, predavanja i seminari na jezičnim katedrama Filozofskog fakulteta u Zagrebu, rad u tandemima s kolegama iz struke i sudjelovanje na književnim festivalima. Dugoročno, ova rezidencija iznjedrit će niz novih kulturnih veza i učiniti Zagreb relevantnim punktom suradnje prevodilaca i pisaca iz cijeloga svijeta.

Cilj koji se postiže ovakvom vrstom međunarodne razmjene jest motivacija stranih prevodilaca da se više bave prevođenjem hrvatske književnosti na svoje jezike te podizanje kvalitete tih prijevoda. Osim toga, omogućava našim prevodiocima da se susreću s ljudima koji su upoznati s književnom scenom i izdavačkim zahtjevima zemalja čiju literaturu prevode na hrvatski jezik.

Očekuje se da će kontinuirano djelovanje prevodilačke rezidencije pozitivno utjecati na recepciju djela hrvatskih književnika, a time i hrvatske kulture, u cijelome svijetu, što se prvenstveno postiže visokom kvalitetom prijevoda.

Godine 2024. podnijeli smo prijavu na natječaj Grada Zagreba za institucionalnu potporu, koja nam je odobrena i omogućila nam je da s voditeljicom Rezidencije sklopimo ugovor o radu na određeno vrijeme za drugu polovinu 2024. i za cijelu 2025. godinu. Takva financijska stabilnost i sigurnost, koliko god vremenski ograničena, već je dodatno unaprijedila rad Rezidencije, ali i Ureda DHKP-a, jer je zapošljavanje voditeljice Rezidencije na pola radnog vremena rasteretilo voditeljicu Ureda, što je olakšalo poslovanje Ureda i dodatno pospješilo ažurnost i brzinu obavljanja poslova. S obzirom na pozitivne učinke zapošljavanja voditeljice Rezidencije, DHKP nastojat će osigurati sredstva za financiranje tog radnog mjesta i nakon isteka sadašnjeg ugovora o institucionalnoj potpori s Gradom Zagrebom. Ovisno o raspisanim javnim pozivima, DHKP će se ponovno prijaviti za institucionalnu potporu i već priprema prijavu na javni poziv Zaklade Kultura nova.

C. RECIT

Već u prvoj godini postojanja DHKP-ova rezidencija postala je članicom europske mreže prevodilačkih rezidencija RECIT. To članstvo dodatna je prilika za razmjenu i učenje, što je za mladu rezidenciju kakva je naša izrazito važno, jer nam daje priliku da iz tuđih iskustava preuzmemo najbolje, što odgovara našim potrebama, i da u dijalogu s kolegama crpimo ideje kako bismo obogatili DHKP-ovu rezidenciju i njezine programe.

Planira se održavanje godišnje skupštine RECIT-a 2026. u Zagrebu, kako bi se DHKP-ova rezidencija još bolje pozicionirala na prevodilačkoj karti Europe.

D. SUSRETI „PREVOĐENJE SA STILOM“

Nakon susreta *Prevođenje Mediterana* i *Sjeverni horizonti*, Ursula Burger i Dean Trdak organiziraju za DHKP susrete hrvatskih pisaca i stranih prevodilaca s hrvatskog pod nazivom *Prevođenje sa stilom*. DHKP i na taj način doprinosi razvoju hrvatske književnosti i stavlja u njezinu službu svoju mrežu kontakata s inozemnim prevodilačkim udrugama i prevodiocima. Dvoje hrvatskih pisaca tijekom tjedan dana surađuje sa skupinom stranih prevodilaca, koji tijekom boravka u Zagrebu prevedu uzorak njihova teksta, s pomoću kojega potom u svojim domovinama traže zainteresirane izdavače. Dosad je zahvaljujući dvama takvim susretima hrvatskih pisaca i njihovih stranih prevodilaca izašlo desetak knjiga prijevoda, što nas potiče da nastavimo provoditi taj projekt.

Društvo hrvatskih književnih prevodilaca i posebno Upravni odbor kontinuirano će pratiti razvoj književnopravodilačke struke, stanje na tržištu knjiga i u izdavaštvu, kako bismo promptno odgovorili na sve izazove i prilike.